

CZECH ABSTRACTS TSCHECHISCHE ZUSAMMENFASSUNGEN

ABSTRAKTY

ANDREA MIDLING & LÁSZLÓ CZIGÁNY (s. 171)

Zkoumání citových vazeb u duchovních vůdců v různých náboženských komunitách:

V posledních letech roste zájem o náboženské fenomény i v oblasti různých akademických disciplin. Rozmanitost náboženských fenoménů vyžaduje při snaze o vědecké pojetí využití různých výzkumných metod. Při našem výzkumu jsme využili metod dřívějších studií, které se zabírají vztahem „mistr-žák“. Základem prvního výzkumu, na kterém jsme stavěli, byly rozhovory AAI, pomocí nichž byly posuzovány citové vazby (v dospělosti) duchovních vůdců různých náboženských komunit. Základním teoretickým předpokladem této metody je, že citové vazby navázané v dětství slouží jako základ při tvorbě/formování citových vazeb v dospělosti. Zážitky a zkušenosti jedinců, jejich schopnost je reflektovat stejně jako jejich afektivní kognitivní flexibilitu lze vyhodnotit na základě slovního líčení dotazovaných osob. Tato metoda (citové vazby raného dětství ovlivní vazby v dospělosti) umožnila další výzkum v 90-tých letech, který se zabýval citovými vazbami v dospělosti. V rámci těchto výzkumů bylo zjištěno, že způsob jazykového vyjádření zkoumaných osob odráží typ citové vazby, což umožňuje bližší hodnocení těchto vazeb. Právě tyto aspekty jsou zkoumány prostřednictvím metody AAI, které zkoumá struktury výrazů/pojmů relevantních pro popis citových vazeb a jazykovou koherenci rozhovoru, který je přepsán do písemné formy, v níž je sledována jazyková koherence, nikoliv obsah dílčích příběhů. Při vyhodnocování takto získaných rozhovorů se využívají tzv. „konverzační maxima“ anglického lingvisty Paule Griceho a jeho pravidla relevantní komunikace. V rámci našeho výzkumu jsme se, na rozdíl od předchozích výzkumů, soustředili pouze na roli „mistra“, čímž jsme nepostihli celý rozsah citové vazby, ale věříme, že jsme získali důležité a konkrétní informace prostřednictvím metody AAI a maxim Paule Griceho. Popsání typů citové vazby (mistr-žák) nám umožnilo pochopení jednoho důležitého a velmi typického vztahu.

Klíčové výrazy: náboženská psychologie, interdisciplinarita, vztah mistra a žáka, vazba, citová vazba, AAI – Interview o citové vazbě v dospělosti, spirituální lídr, griceová maxima, povídání

RITA FÓRIS-FERENCZI (s. 201)

Tradice – břemeno dědictví a možný předsudek. Role vzdělání a pedagogiky v rumunském režimu:

Politická situace a ideologické aspekty zásadně ovlivňovaly situaci v pedagogice, která se v době rumunského režimu vyvíjela ruku v ruce s politickým úkolem komunistického přeškolení. Vzdělání hrálo při provádění naplňování koncepce tohoto přeškolení klíčovou roli. A v tom smyslu byla jedinou přijatelnou pedagogickou (a zároveň politickou) metodou ta, která nejlépe sloužila zájmům moci. Vzhledem k těmto skutečnostem se studie, paralelně k průběžné exkurzi do stavu vzdělávání, zaměří na politiku vzdělávání. Provede analýzu vzděláva-

cích opatření, která určovala a zakládala školní systém a jeho strukturu a obnovila v diktatuře určité typy vzdělání. Tyto reformy změnily strukturu a obsah systému vyššího vzdělání a zrušily statut pedagogické fakulty. Jako důsledek komunistické ideologie a pod vlivem průmyslové a hospodářské situace došlo k silné centralizaci vzdělávání. Na základě hodnocení centralizovaného vzdělání a následkem monopolizace školního systému vyjadřuje studie charakteristiky dominantního pedagogického zřetele: změna vzdělávacích komponentů, vytvoření předběžných osnov a popisných metod za účelem formulování standardních opatření a rigorózního rozdělování obsahu. Tato vstupní opatření se stala velmi účinným prostředkem pro řízení učitelské práce a upevňování pozic dalších generací učitelů. Na druhou stranu však likvidovala analytický způsob myšlení a přirozené pedagogické myšlení a všeobecným měřítkem úspěšnosti těchto opatření bylo pouze zvládnutí faktických údajů. Porozumění stavu vzdělávání a pedagogiky je významné proto, protože právě toto dědictví a upevněný pedagogický zřetel je nadále překážkou uskutečňování reformy v současném rumunském školství.

Klíčové výrazy: pedagogie, Rumunsko, komunismus, státní socialismus, diktatura, dějiny, přehled, pomocné povolání, centralizované řízení vzdělávání, lexikální znalost

BEÁTA KOTSCHY & ERZSÉBET GOLNHOFER (s. 227)

Cesta k demokracii v maďarské pedagogice a školním systému: Tato studie představí dvě historické změny v oblasti vývoje pedagogiky a vzdělávacího systému, ke kterým došlo v Maďarsku po II. světové válce. První, v době nadějně demokratické renovace, po které následovalo její zhroutilí po roce 1945. Druhá, v době pádu komunistického režimu a změn kolem roku 1990. Zde bude stěžejním cílem zmapovat zavádění plurálního, demokratického společenství, které podporuje obnovu a rozvoj školního systému. První část této studie se zabývá následky přenosu moci politické diktatury do oblasti pedagogiky, přičemž prošetřuje jeho vliv na struktury vědeckých institucí a osudy odborných časopisů, odborné veřejnosti i jednotlivých odborníků. Studie se zabývá poválečnými iluzemi, nadějemi na vybudování maďarského demokratického společenství, přičemž popisuje objevování různých pedagogických metod, kulturní pedagogiky duševní vědy, návrh na systém vzdělávání národa, podněcování vzniku lidových hnutí, reformní pedagogická hnutí a nastolování pluralismu v odborné literatuře. Dále se zabývá dopady přenosu komunistické moci, vytvářením politického kontrolního systému pro vědecké instituce, politizací odborné veřejnosti, ovlivňováním civilní pedagogiky mocenskými zájmy. Bylo obvyklé přehlížení pedagogických odborníků bez ohledu na jejich zaměření, zda jsou pro nebo proti pojetí sociální politiky, jestli vybrali buď otevřenou politickou konfrontaci nebo souhlas. Druhá část studie poukazuje na politické, ekonomické a společenské důvody pádu komunistického režimu a prostřednictvím nich popisuje pozadí různých způsobů řešení demokratického budování nového společenství, které vycházejí buď ze samotné podstaty charakteristického myšlení středoevropského prostoru, nebo na něj volně navazuje, nebo čerpá ze západního demokratického pokrokového myšlení. Důsledkem čerpání z těchto tří rozdílných politických/společenských postupů je vznik tří různých vzdělávacích systémů nebo způsobů řízení výuky, jež jsou odborně nesoudržné. Tato nesoudržnost vyústila v politické střety a stala se překážkou při uskutečňování demokratických změn. Na závěr studie shrnuje nejdůležitější a nejakutnější potřeby změn a základní požadavky na decentralizaci a demokratizaci školního systému. Analyzuje potřebu nastolení plurality v pedagogice, nové role školy a pedagogiky, pedagogické ne-

závislosti a odpovědnosti a typy otevřené školy spolupracující s rodiči a společností a možnosti modernizace školení učitelů.

Klíčové výrazy: pedagogika, Maďarsko, komunismus, státní socialismus, diktatura, dějiny, přehled, pomocné povolání, školní systém, výukové reformy

ŽELJKO BURCAR (s. 243)

Vzdělávání jako strategický cíl chorvatského neziskového sektoru po pádu režimu a občanské válce: Chorvatské společenství vynaložilo v posledních 15 letech značné úsilí na zvýšení kvality řízení v ziskovém i neziskovém sektoru. V neziskovém sektoru byl na nevládní úrovni realizován vzdělávací a školící program, který se zaměřoval na vedoucí pracovníky církevních a charitativních organizací a veřejných/civilních školních a sociálních institucí. Neformální, doplňkové školení poskytovaly rovněž neziskové organizace jako např. Otevřené společenství („Open Society“). Chorvatsko určilo školení, výuku a vzdělávání jako celkový strategický cíl. Výsledky výzkumu potvrzují důležitost kvalitního řízení a organizace jak ve vzdělávacích institucích, tak v systému sociálních služeb. Klíčovým argumentem zmíněného cíle je, že nedostatečné vzdělání je jednou z příčin chudoby, a je tudíž zřejmé, že zajištění jakosti řízení školního/vzdělávacího systému hraje v rozvojovém programu strategickou roli. Při rozvoji kvality řízení je třeba mít na zřeteli účinnost a efektivnost školního systému. Chorvatská a německá charita společně s německou vládou již zahájily novou misi a rozhodly o podpoře formálního školního systému (v rámci programu tzv. Řízení neziskových organizací a veřejných orgánů), která bude určena na rozvoj školení vedoucích neziskových organizací. Vzdělávání je strategickým cílem Chorvatska. Ze statistického hlediska je vzdělávání součástí neziskového sektoru. Vzdělávání v Chorvatsku je poskytováno státními neziskovými organizacemi (vzdělávací střediska, školy), ovšem odborná školení poskytují jak ziskové, tak neziskové orgány. Odborníci dostali za úkol najít odpovědi na stále otevřené otázky týkající se nutnosti zlepšení kvality vzdělávání vedoucích pracovníků a také klíčové oblasti kvality odborného školního a celého neziskového sektoru.

Klíčové výrazy: neziskový sektor, veřejný sektor, občanská společnost, vzdělávací organizace, organizace sociálních služeb, vzdělávání, kvalitní, výzkum

BERNADETT KÓVÁCS & ANIKÓ KÉZDY (s. 253)

Náboženství a deziluze: Cílem našeho výzkumu je objevit vztah mezi náboženstvím a deziluzí v profesi zdravotní sestry. Zjištění odborné literatury neustále potvrzují pozitivní dopad náboženství na tělesné i duševní zdraví. Mnoho výzkumů sice zkoumalo vztah náboženství a duševního zdraví, avšak možné dopady nebo vztah mezi náboženstvím a deziluzí zatím prošetřeny nebyly. Naším prvotním cílem bylo objevit možné vztahy mezi těmito dvěma oblastmi vědeckým způsobem. Vzorkem byla skupina skládající se z 94 zdravotních sester, které alespoň 5 let pracovaly v přímém kontaktu s nemocnými. Měřitko intenzity, s jakou každá zúčastněná praktikuje víru, jsme se rozhodli stanovit na základě pravidelnosti jejich docházení do kostela, dle důležitosti subjektivního náboženství a použitím škály postkritického náboženského přesvědčení (PCBS). Zmíněná škála, která vlastně funguje jako dotazník, rozlišuje 4 náboženské postoje,

a to dle převzetí nebo odmítání transcendece a s ohledem na symbolické nebo popisné vysvětlení entity. Na tomto základě se domníváme, že jsme vyloučili souvislost mezi deziluzí, věkovou hranicí a délkou praxe v oboru. Oproti tomu, všechny tři náboženské aspekty ukázaly signifikantní negativní souvislost mezi náboženstvím a deziluzí. Signifikantně negativní vztah jsme zaznamenali i mezi důležitostí subjektivního náboženství a deziluzí, pravidelností docházení do kostela a deziluzí. Náboženské postoje dle škály PCBS také ukázaly negativní souvislost mezi převzetím transcendece a mírou deziluze. Naše výsledky tedy potvrdily, že náboženství je při práci zdravotních sester důležitým faktorem v boji proti deziluzi.

Klíčové výrazy: náboženská věrnost, rozčarování, pomocné služby